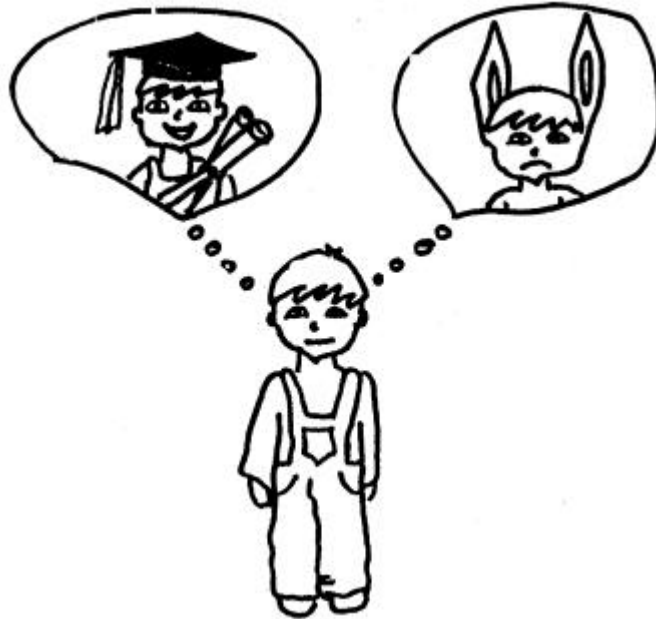

full d'assessorament *de* *l'escola de pares de la* **FaPaC**

FRACÀS ESCOLAR

-En Lluís parla poc de l'escola, del que fa, com li va, i quan li pregunten com li ha anat un control, ens contesta: "Bé, no era difícil" - I ens té preocupats, perquè l'última avaluació li va anar justeta, i el veiem estudiar poc.

En Lluís, a la segona avaluació, n'ha suspès quatre, i pot ser que sigui difícil que les recuperi. Què està passant?

1. EL CONCEPTE DE FRACÀS ESCOLAR

.Quan es parla de fracàs escolar?

- quan no hi ha un aprofitament dels recursos intel·lectuals del nen i, per tant, es produeix un rendiment acadèmic baix, per sota de les seves possibilitats.
- quan un alumne o grup d'alumnes no arriba amb suficiència als objectius educatius previstos i programats per a ser assolits per tots ells.
- quan la causa d'aquest baix rendiment acadèmic no obeeix a cap handicap (deficiència) de tipus orgànic que el provoqui.

Ens hem referit al fracàs escolar en relació als coneixements no assolits per l'alumne, però el fracàs escolar no està solament relacionat amb el rendiment acadèmic, sinó també amb els aspectes afectiu i motriu; un nen poc estimat, al qual no se li mostra afecte i interès per les seves activitats, s'enfronta a l'escola amb més dificultats.

2. ALGUNES CONSIDERACIONS SOBRE EL CONCEPTE DE FRACÀS ESCOLAR

Hem dit que es parla de fracàs escolar:

-quan hi ha un rendiment baix de l'alumne i no s'aprofita els seus recursos intel·lectuals.
Ens estem referint als alumnes que no arriben als mínims educatius previstos o tot i que els superen, no rendeixen el que podrien.

En l'avaluació dels alumnes s'ha de valorar dos aspectes:

-el rendiment suficient, és a dir, si supera els mínims educatius previstos.

-el rendiment satisfactori, és a dir, si l'avaluació del seu rendiment es correspon amb les seves capacitats.

-quan un grup d'alumnes no arriba amb suficiència als objectius educatius previstos.

En aquest cas, cal interpretar que tampoc no es rendeix satisfactòriament.

-quan el baix rendiment no obeeix a cap deficiència que el provoqui.

Quan un alumne presenta una deficiència, aquesta pot influir en el seu rendiment. Això no seria, però, fracàs escolar, perquè no es pot fer comparacions entre un nen amb deficiència amb el grup que anomenem "normal".

Per tant, només es pot parlar de fracàs escolar quan aquest no estigui provocat per cap causa orgànica.

Les seves causes obeeixen a altres factors que comentarem més endavant. Cal tenir present que tampoc no es poden comparar dos alumnes amb diferents rendiments per dir si fracassen o no, ja que pot ser que tots dos estiguin rendint segons les seves capacitats.

El fracàs escolar només es pot considerar quan aquest rendiment baix no estigui provocat per cap causa orgànica.

3. TIPUS DE FRACÀS ESCOLAR

-El fracàs escolar es pot donar en una àrea educativa concreta, o en una matèria específica, durant un període de temps determinat. Podríem anomenar a aquest fracàs parcial.

-El fracàs escolar es pot donar en algunes vàries o en la majoria de matèries, i en un període de temps més ampli (un curs, un cicle) i seria considerat un fracàs més global.

-¿Es pot considerar fracàs escolar quan un alumne pot rendir més i no ho fa, encara que superi els mínims previstos? Aquest és un aspecte més difícil de valorar.

Qualsevol sistema educatiu està organitzat de manera que el major nombre d'alumnes obtingui el rendiment acadèmic més als possible. La realitat ens mostra que, malgrat aquest objectiu, el fracàs escolar es produeix.

Tots els alumnes, durant el seu procés educatiu, passen per moments de dificultats. Però quan es fa palès que no s'han adquirit els aprenentatges bàsics, cal evitar amb tots els recursos possibles, les greus situacions personals que produeix el fracàs escolar.

L'alumne es desenvolupa en un entorn social, a la família i a l'escola. Per tant, aquests seran els factors que analitzarem a continuació per observar les possibles incidències que puguin tenir en el fracàs escolar. També parlarem del propi alumne, com un factor més a analitzar.

4. POSSIBLES CAUSANTS DEL FRACAS ESCOLAR

4.1 .L'entorn social i cultural

Hi ha diferències entre els autors que han tractat el tema, però on sí sembla que hi ha coincidència és en el fet que pertànyer a una classe socioeconòmica baixa presenta major risc.

Hi ha autors (Genovard, Gotzens i Montané, 1983) que consideren com a factors possibles causants de fracàs escolar els factors que influeixen en les classes socials. Així, podem dir que:

-hi ha diferències en l'adquisició del llenguatge (l'ús del llenguatge, el vocabulari, és menys ric en les classes socials més baixes).

-l'alumne que pertany a un nivell social més elevat troba més semblances a nivell sociocultural entre el mestre i el seu entorn, fet que el pot motivar amb és facilitat.

Està clar que aquests factors que hem descrit, per sí mateixos no són causants de fracàs escolar. No volem dir amb això que els nois i noies pertanyents a classes socials més baixes fracassin a l'escola. Però sumats a altres factors els hem de tenir en compte, perquè l'acció conjunta de diferents factors poden induir a un rendiment acadèmic baix.

4.2. La família

La família té un grau d'implicació important en el rendiment acadèmic. Aquest grau d'implicació ve donat de dues maneres:

- a) per com es produeixen les relacions familiars
- b) pel seu grau de motivació cap a l'escola

a) per com es produeixen les relacions familiars:

Els pares, actuant com a model, indueixen a comportaments i motivacions diferents en el rendiment escolar.

Uns pares no interessats per l'escola del seu fill poden induir al desinterès del propi fill.

El medi familiar és un lloc d'aprenentatge on s'ofereixen uns models d'actuació vers el nen.

Els pares ofereixen seguretat, confiança, motivació, hàbits d'autonomia i responsabilitat.

Per contra, aspectes que la família pot desenvolupar i ser generadors de fracàs escolar són:

-sobrepoteccionisme; pot induir a nens insegurs, dependents.

-permissivisme; no oferir pautes de conducta ni establir uns límits que ajudin al nen a distingir i valorar les seves accions pot generar conductes fora de les normes i per tant sentir-se aïllat per un entorn que el rebutja.

-el perfeccionisme; exigir massa als nens, sense tenir en compte el seu procés maduratiu els pot fer sentir frustrats per no "arribar" a allò que se'ls demana.

-l'activitat educativa incongruent; si els pares no actuen conjuntament, es contradueixen, són incoherents amb el que demanen i el que fan, la desorientació en el nen és evident. No sabrà a què atènyer-se.

- b) pel grau de motivació a l'escola

Els nens capten d'una manera natural les conductes paternes, i assimilen aquestes

ràpidament. Pot repercutir negativament en el fill si els pares:

-donen poca importància a les faltes d'assistència a classe. -El divendres no vas a escola, perquè marxem de cap de setmana-. Si estàs molt cansat, no vagis al matí a l'escola-. O altres situacions que denotin una escassa valoració a l'assistència.

-tenen una actitud diferenciada davant les assignatures.-Per aquesta assignatura no passa res, mentre aprovis les mates!-.

-desconeixen el més general i important del Sistema Educatiu; i més concretament, el funcionament general de l'escola en van els fills.

-carreguen excessivament l'horari educatiu amb classes particulars o altres activitats.

-es preocupen excessivament pels estudis, i transmeten angoixa als fills.

-donen les culpes a l'escola, amb massa facilitat, de les dificultats del nen; si aquest assimila que l'escola és la causant, es pot sentir "impotent", de vèncer aquesta macroorganització (perquè la valora globalment).

-consideren l'escola com una etapa que s'ha de passar i res més.

-tenen una actitud diferenciada davant les notes escolars.-Per aquesta no passa res- a llengua has de treure més nota-,...O bé si comparem entre germans, veïns o altres companys de l'alumne.

4.3. L'escola

L'any 1987, Martínez va escriure que estem en "una societat en la qual l'èxit social depèn en bona mesura de l'èxit escolar (...). El fracàs escolar, encara que no sigui determinant en ell mateix, influeix decisivament en les possibilitats de qualificació professional".

-L'escola sobrevalora els continguts. Hi ha una manca d'atenció a ritmes i nivells individuals i una manca de relació entre continguts i interessos del nen.

De vegades, l'elevat nombre de continguts pot generar en el nen un sentiment d'incapacitat per tal d'assolir-los.

-Els temes es repeteixen sovint en els cicles. Tot i que la repetició és un recurs didàctic important, s'ha d'aplicar de manera que no faci perdre l'interès.

-¿Com és possible que havent detectat un nen o grup de nens que han suspès assignatures en un curs, continuïn el següent al mateix ritme?

4.4. El mateix nen

El nen també té incidència en el seu possible èxit o fracàs, i per tant, s'han d'analitzar les diferents aptituds (capacitats) tan físiques com intel·lectuals, i el grau de motivació que té per les feines escolars.

-aptituds físiques:

.facilitat de posar-se malalt (que produeixen períodes d'absència escolar).

.possibles problemes d'oïda o vista no detectats a temps o encara no detectats (això és una causa orgànica, però si no s'ha detectat, li estem posant una "etiqueta" que no li correspon.)

.La son, l'alimentació (si es dorm poc, o es realitzen àpats poc suficients o massa carregats disminueix la capacitat d'atenció).

...*"EL FRACAS ESCOLAR, ENCARA QUE NO SIGUI DETERMINANT EN ELL MATEIX, INFLUEIX DECISIVAMENT EN LES POSSIBILITATS DE QUALIFICACIO PROFESSIONAL". (Martínez, 1987).*

-aptituds intel·lectuals:

.el C.I.(coeficient d'intel·ligència), s'ha de tenir en compte, però ho ha de ser determinant de fracàs escolar. Es considera que amb un CI menor de 85 no es pot parlar de fracàs escolars, perquè es pot presentar una deficiència intel·lectual lleu.

.capacitat d'atenció, percepció. Són aspectes que influeixen en el rendiment.

-grau de motivació:

.l'expectativa d'èxit estarà en relació amb el grau de motivació, tant pròpia del nen com la que ofereixen els factors externs a ell (motivació escolar, familiar).

.L'autoestima (un es percep a sí mateix segons com el percebem els altres). Si aquesta és baixa baixaran les motivacions escolars.

.Si el possible fracàs escolar el nen el veu com a cosa pròpia, li serà més fàcil superar-lo; però si per exemple, l'atribueix a l'escola, es veurà més impotent a l'hora d'afrontar-lo.

5. COM POT VIURE L'ALUMNE UNA SITUACIO DE FRACAS ESCOLAR?

Pot sentir una baixa autoestima, és a dir, tenir una percepció deteriorada de sí mateix, negativa; els companys el poden marginar, fins i tot automarginar-se; dificultats en enfrontar la situació, per considerar-se incapaç de resoldre aquesta situació; sentiments de culpa, o bé culpar l'entorn-generalment l'escola-; pot també mostrar indisciplina a l'escola i presentar-se com un nen/a difícil d'acceptar les normes i el treball escolar.

6. QUE PODEM FER-HI ELS PARES?

-Evitar valoracions o generalitzacions que comportin una visió negativa del nen.

-no fer comparacions, entre germans, amics, veïns o situacions que situen el fill en una posició inferior.

-Atendre més les necessitats dels nens que no pas les nostres (però no caure en el parany del sobreproteccionisme).

-Si interessa modificar conductes del nen, fer-ho quan ells siguin més receptius (quan no hi hagi tensions, per exemple).

-Ser coherents en les nostres accions i demandes.

-Crear un clima de comunicació i afectivitat.

-Valorar l'esforç del nen, encara que els resultats no hagin estat els esperats.

-Fer un seguiment del procés educatiu del fill (agenda escolar, entrevistes amb el mestre-tutor, participar en les activitats de l'APA ...). El nen valorarà més positivament l'escola perquè els pares es preocupen per l'escola.

Autor del text: Ricard Montalban